

■ Τὸ ἔθιμο τοῦ καραβιοῦ καθαρῶς ἑλληνικὸ

Τό... ξενόφερτο χριστουγεννιάτικο δένδρο καὶ τὸ ἑλληνικότατο Νησιώτικο Καραβάκι*

Ἐπὶ κεφαλῆς ἐκστρατείας ὁ Κ. Μπαστιάς,
ὅταν ἀπαγορεύτηκε ἡ κοπὴ τῶν ἐλάτων

Ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ περασμένου αἰῶνα ὑπῆρχαν σφοδρὲς ἀντιδράσεις γιὰ τὴν υἰοθέτηση τοῦ ἐθίμου τοῦ χριστουγεννιάτικου δένδρου.

Θεωρεῖτο ξενόφερτο καὶ ὅταν ἐξαπλώθηκε προκαλοῦσε τεράστιες ζημιές στὰ δάση.

Οἱ ἀντιδράσεις, ὅμως, φούντωσαν στὰ μέσα περίπου τῆς δεκαετίας 1930, ὅταν πλέον προβαλλόταν ἡ ἀπαίτηση νὰ ἀπαγορευτεῖ διὰ Νόμου ἡ κοπὴ τῶν δένδρων.

Δικαιολογημένα, ἀφοῦ ἡ ἀλματώδης διάδοση τοῦ ξενόφερτου ἐθίμου εἶχε καὶ τὴν δραματικὴ τῆς διάστασης γιὰ τὰ δάση.

Ἰδιαιτέρως δὲ γιὰ τὴν Πάρνηθα.

Μόνον τὸ 1930 εἶχαν θυσιαστεῖ χίλια δένδρα πρὸς χάριν τοῦ ἐθίμου, ἐνῶ τὸ 1934 ὁ ἀριθμὸς τους εἶχε φθάσει τὶς ἑξὶ χιλιάδες! Τὰ δένδρα ἔκοβαν οἱ γύρω ἀπὸ τὴν Πάρνηθα χωρικοί, οἱ ὁποῖοι διάλεγαν μάλιστα τὰ πιὸ ὁμορφα καὶ τὰ πιὸ εὐρωστα.

* * *

Τότε ἐμφανίστηκε τὸ αἴτημα γιὰ ἀντικατάσταση τοῦ δένδρου μὲ τὸ καραβάκι. Θερμὸς ὑποστηρικτῆς τῆς ἀποψῆς αὐτῆς ἦταν ὁ Κωστῆς Μπαστιάς, ὁ ὁποῖος δημοσίευσε ἕνα ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο «Τὸ Χριστουγεννιάτικο Δένδρο καὶ τὸ Καραβάκι».

Ἦταν ἐξ ἐκείνων ποὺ ὑποστήριζαν τεκμηριωμένα τὴν ἐλ-

ληνικότητα τῆς χρήσης τοῦ **καραβιοῦ** ἀντὶ τοῦ ληιστουγεννιάτικου δένδρου.

Καὶ κατέγραφε τὸ ἱστορικό αὐτοῦ τοῦ ἐθίμου, γράφοντας πὼς στὰ νησιά καὶ ἄλλα παραθαλάσσια κέντρα, νέα παιδιά ἔφτιαχναν **καραβάκια**, ὕψους ἑνὸς ἢ ἐνάμισιο μέτρου, μὲ ἄνοιγμα στὰ πλάγια καὶ φορτωμένα μὲ λογιῆς-λογιῆς πράγματα.

Τὰ **καραβάκια** αὐτὰ δὲν ἦταν ἐκδήλωση ἄγριου πετσοκόμματος τοῦ πρασίνου, ἀλλὰ ἐπίδειξη λεπτῆς δεξιοτεχνίας ναυπηγοῦ.

Επὶ μῆνες πολλὲς φορὲς οἱ νέοι ἀσχολοῦντο τὶς ὥρες τῆς ἀργίας τους μὲ τὴν κατασκευὴ τῶν πλοίων. **Α**πὸ ἄχρηστα δοκάρια παραπεταμένα στοὺς ταρσανάδες, ἀπὸ παλιὰ κιβώτια κ.ἄ. κατόρθωναν νὰ φτιάχνουν κομψοτεχνήματα. **Π**ολλὰ ἐξ αὐτῶν εἶχαν, ὡς σκάφη, περιφημὲς σιλουέτες καὶ καταπληκτικὴ ἀκρίβεια στὶς λεπτομέρειες.

Η ἐργασία γινόταν ἀπὸ ἕναν ἢ περισσότερους. **Ο** καθένας ἔφτιαχνε ἀπὸ ἕνα τμῆμα τοῦ **καραβιοῦ**. **Ἄ**λλος τὸ σκάφος, ἄλλος τὰ πανιά, ἄλλος τὸ βᾶψιμο καὶ ἄλλος τὰ στολίδια.

Αὐτὰ τὰ **καραβάκια στόλιζαν κατόπιν τὰ σπίτια τῶν ναυτικῶν, τὰ παραθαλάσσια καφενεῖα ἢ ἔκαναν τὸν γύρο μαζί μὲ τοὺς τραγουδιστὲς ποῦ ἔψαλλαν τὰ κάλαντα.**

Αὐτὰ ἔγραφε ὁ Κ. Μπασσιᾶς, γιὰ νὰ ἐξομολογηθεῖ, ὅτι «δὲν ἐγνώρισα, ὁμολογῶ, γραφικωτέραν ἐορτὴν ἀπὸ αὐτὴν τὴν εἴσοδον τοῦ **καραβιοῦ, ποῦ εἶναι κατάφορτο ἀπὸ δῶρα».**

Τότε κατέθεσε καὶ τὴν πρόταση περὶ υἰοθετήσεως τοῦ ἐθίμου τοῦ **καραβιοῦ**, ἀντὶ τοῦ δένδρου, θεωρώντας τὸ καθαρῶς ἑλληνικό, σύμφωνα μὲ τὶς παραδόσεις, τὸ κλίμα καὶ τὴν γεωγραφικὴ μας θέση.

Υπεισῆλθε, μάλιστα, καὶ σὲ πρακτικὲς λεπτομέρειες.

• **Ο**πως, ὅτι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀσχολοῦνται ὅλοι μὲ τὴν κατασκευὴ **καραβιῶν**, ἀλλὰ αὐτὴ τὴν δραστηριότητα μποροῦσε νὰ ἀναλάβει ἡ ἐγχώρια βιομηχανία παιγνιδιῶν καὶ τὸ ἔθιμο νὰ λάβει τὴν θέση του καὶ στὶς πόλεις. **Ε**ξάλου, βιομηχανίες καὶ βιοτεχνίες παιγνιδιῶν

θα μπορούσαν να κατασκευάσουν ωραιότατα ξύλινα κομψοτεχνήματα, **καρυβάκια** που θα στόλιζαν μόνιμα κάποια γωνιά του σπιτιού.

Θεωρούσε δε ό Κ. Μπαστιᾶς, ότι δὲν ἦταν καὶ τόσο κολακευτικὸ νὰ ἐγκαταλείπωνται ἔθιμα τόσο γραφικὰ καὶ νὰ υἰοθετοῦνται ἔθιμα χρωῶν που δὲν ἔχουν ἐπαφή μὲ τὴν θάλασσα, τουλάχιστον ὅσο οἱ Ἕλληνες.

Σὲ αὐτά, βεβαίως, θὰ ἔπρεπε νὰ προστεθοῦν ἡ πενιχρότητα τοῦ ἑλληνικοῦ πρασίνου καὶ ἡ ἀνυπολόγιστη ζημιὰ που γινόταν ἀπὸ τὸν τρόπο που ἀντιμετωπίζονταν τὰ λίγα δένδρα τῆς Ἀττικῆς. Γι' αὐτό, τασσόταν ἀναφανδὸν ὑπὲρ τῆς ἀπαγόρευσης κοπῆς τῶν ἐλάτων.

Ἡ πρότασή του βρῆκε ὑποστηρικὲς καὶ ἀκολούθησε (1935) Νόμος, ὁ ὁποῖος ἀνανεωνόταν κάθε χρόνο καὶ ἀπαγόρευε τὴν κοπή, μεταφορὰ καὶ χρησιμοποίηση ἐλάτων γιὰ χριστουγεννιάτικα δένδρα.

Ἐφτασε, μάλιστα, στὸ σημεῖο ὁ Ὑπουργὸς Γεωργίας Γ. Κυριακὸς νὰ ὑποστηρίξει πὼς «**θὰ καταργήσωμεν τὸ ξενικὸν αὐτὸ ἔθιμον διὰ νὰ σώσωμεν τὰ ἑλληνικὰ δάση**».

Βεβαίως, αὐτὸ δὲν συνέβη, ἀλλὰ τουλάχιστον καθιερώθηκε καὶ στὴν Ἑλλάδα ἡ παραγωγή τεχνητῶν δένδρων.

(*) Περιοδ. «Ἐστιάζω», ἀριθμ. 19/Δεκέμβριος 2020, σελ. 14. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

Κάλαντα Κυκλάδων *

Σένα σου πρέπει άφέντη μου
καράβι ν' άρματώσεις
καί τὰ σκοινιά του̃ καραβιου̃
νά τὰ μαλαματώσεις...

* * *

Σένα σου πρέπει άφέντη μου
στασίδι νά καθίζεις,
τό 'να σου χέρι νά μετρά̃
τσαί τ' άλλο νά δανείζει...

* * *

Σένα σου πρέπει άφέντη μου
καρέκλα καρυδένια
για νά 'κουμπᾶς τή μέση σου
τή μαργαριταρένια...

* * *

Σένα σου πρέπει άφέντη μου
κάραβι από τήν Πόλη,
όντας τὸ φέρεις στο̃ νησι̃
νά τὸ ζηλεύουν ὅλοι...

* * *

Νά ἔχει άπάνω τὸ Σταυρὸ
καί τήν Άγία Σοφία
όντας γυρνᾶς στὰ πέλαγα
νά ἔχεις εὐλογία...

* * *

Σὰ ἔχει πάνω τήν εὐχή
ἀπ' τὸ Πατριαρχεῖο
καί ἀπὸ τὸν Άγιο Δέσποτα
νά μὴν δουγᾶς θηρίο...

* * *

Σένα σου πρέπει άφέντη μου
καράβι ἀπὸ τήν Μάλτα
τσαί 'κεῖνο πού 'χεις στο̃ νησι̃
νά τὸ τραβᾶς για βάρκα...

(*) Βλ. <https://www.kinderella.gr/ena-christougenniatiko-ethimo-gia-kathe/>